

„СТОН” - ЯВОРОВ

(анализ)

„Стон” е стихотворението, което помирява двата образа на жената. Лириката на Яворов, която е подчертано автобиографична, предразполага към търсене на прототипи. Чрез „Стон” самият поет насочва към такъв подход. Известно е, че това първоначално заглавие бива заменено от него в годината на смъртта му (1914), една година след, самоубийството на Лора Каравелова и след собствения му неуспешен опит за самоубийство. „Стон” става „На Лора” -това е творбата, която

Яворов избира да свърже най-еднозначно с фаталната жена на своя живот. (Известно е, че ангелическите образи на жената в поезията му препращат към Мина Тодорова.)

Тук двете визии за женската душа се събират в съседни образи, които принадлежат на двете противоположни смислови полета, без обаче да са крайни техни образци. Неведението-невинност съседства с алчната младост. Помиряващата ги връзка е жизненото начало:

*Учудено засмяна жизнерадост
на неведение и алчна младост...*

„Знойна плът” съседства с „призрак лек”. В този текст нито плътското е тъй чудовищно, нито ангелическото е тъй невъзможно чисто - срещаме „призрак лек” там, където очакваме „ангел”. Яворов най-сетне въплъщава реалната жена в поезията си. Затова може би и чувствата на лирическия субект звучат по-конкретно и реално:

*... има ад и мъка -
и в мъката любов!*

Невъзможността на любовното щастие отново е налице Но за първи път причината е приписана на жената, или за първи път толкова изявено тя заживява самостоятелен живот в любовната лирика на Яворов. „Миражите са близо, пътя е далек” - дотук несрещането е изложено в типичен за него дух. Следва обаче обяснението:

*... защото тя стои в сияние пред мене,
стои, ала не чуе кой зове и стене, -
тя - плът и призрак лек!...*

Опияненото от живота същество за първи път не е обречено на символичното изгаряне (ако търсим логиката на макросюжета на Яворовото творчество). Така големият трагик в българската поезия сътворява един от най-напрегнатите образи на любовта - на границата между реалността на плътта и илюзорността на миража, събирайки в едно двете жени на въображението си, а съответно и „двете си души”.